

Så är bedömningarna gjorda

Regionala Trender och Prognosers huvudsakliga resultat är bedömningen av arbetsmarknadsläget år 2040. Bedömningen är en sammanvägning av framskrivningen av tillgången och efterfrågan år 2040 samt i vissa fall även av arbetsmarknads-situationen vid framskrivningens början. Den framskrivning som ligger till grund för bedömningarna av arbetsmarknadsläget år 2040 ska ses som ett **basscenario**, som bygger på antaganden utifrån historiska trender. I den framtida efterfrågan ingår exempelvis inte företagsetableringar, effekten av AI och grön omställning som ännu inte har observerats i data. I den framtida tillgången ingår inte utbildningssatsningar som ännu inte är genomförda.

Balanstal

Bedömningarna är gjorda på samma sätt för alla regioner och utbildningsgrupper utifrån så kallade balanstal. Balanstalet beräknas genom att skillnaden mellan den beräknade tillgången och efterfrågan år 2040 divideras med efterfrågan år 2040 för att därefter multipliceras med 100. Balanstalet visar således hur stort ”gapet” mellan tillgång och efterfrågan beräknas bli år 2040 i procent av efterfrågan.

$$\text{Balanstal \%} = \frac{(\text{Tillgång}_{2040} - \text{Efterfrågan}_{2040})}{\text{Efterfrågan}_{2040}} \times 100$$

Bedömningar

För de allra flesta, 36 av de 46 utbildningsgrupperna, är det endast balanstalet som avgör bedömningen av arbetsmarknadsläget år 2040. Kortfattat kan man säga att om balanstalet ligger mellan -10 och +10 görs bedömningen att tillgången är ”ungefär lika stor” som efterfrågan år 2040. I dessa fall väntas ett relativt balanserat arbetsmarknadsläge för den aktuella utbildningen på sikt. Det kan således finnas mindre obalanser mellan tillgång och efterfrågan trots att bedömningen är balans. Ett balanstal mindre än -10 innebär att det finns risk för viss brist,

brist eller stor brist beroende på balanstalets storlek. På motsvarande sätt innebär ett balanstal större än +10 att det finns risk för visst överskott, överskott eller stort överskott.

I *tabell 1* redovisas vilka balanstal som använts för bedömningarna i de fall ingen hänsyn tagits till arbetsmarknadsläget vid framskrivningens början.

Tabell 1. Bedömning av arbetsmarknadsläget år 2040 efter storlek på balanstalen. Redovisning på karta inom parentes

Balanstal (%)	Bedömning av arbetsmarknadsläget år 2040 (Redovisning på karta)
Mindre än -30	Stor brist (Brist)
Mellan -30 och -15	Brist (Brist)
Mellan -15 och -10	Viss brist (Brist)
Mellan -10 och +10	Balans (Balans)
Mellan +10 och +15	Visst överskott (Överskott)
Mellan +15 och +30	Överskott (Överskott)
Större än +30	Stort överskott (Överskott)

Källa: SCB

Bedömningar – om hänsyn tagits till dagsläget

För 10 av de 46 utbildningsgrupperna påverkas bedömningarna utöver balanstalen även av arbetsmarknadsläget vid framskrivningens början. Det handlar primärt om legitimationsyrken.¹ Att bedömningarna görs på annat sätt för dessa utbildningsgrupper handlar kortfattat om att efterfrågan i framskrivningen riskerar att underskattas i dessa fall och därför behövs en kvalitativ bedömning av arbetsmarknadsläget vid framskrivningens början vägas in.

Är det brist vid framskrivningens början tas detta hänsyn till i bedömningen år 2040. *Tabell 2* visar vilka nivåer på balanstalen som används i dessa fall.

¹ De tio utbildningsgrupperna är: Psykologutbildning, Apotekar- och receptarieutbildning, Arbetsterapeututbildning, Fysioterapeututbildning, Biomedicinsk analytikerutbildning, Läkarutbildning, Sjuksköterskeutbildning (grundnivå), Specialistsjuksköterskeutbildning,

Tandläkarutbildning samt El-, automations-, dator och kommunikationsteknisk utbildning

Är det däremot balans vid framskrivningens början görs motsvarande bedömningar som i tabell 1.

Efter tabell 2 följer en mer detaljerad beskrivning av hur arbetsmarknadsläget vid prognosens början hanteras i prognoserna och varför detta görs.

Tabell 2. Bedömning av arbetsmarknadsläget år 2040 efter nivå på balanstal för de utbildningsgrupper där arbetsmarknadsläget vid prognosens början bedöms vara brist och bristen har vägts in i bedömningen år 2040. Redovisning på karta inom parentes.

Balanstal (%)	Bedömning av arbetsmarknadsläget år 2040 (Redovisning på karta)
Mindre än -30	Kraftigt ökad brist / Stor brist (Brist)
Mellan -30 och -15	Ökad brist (Brist)
Mellan -15 och -10	Ökad brist (Brist)
Mellan -10 och 0	Brist (Brist)
Mellan 0 och +10	Viss brist (Brist)
Mellan + 10 och + 15	Balans (Balans)
Mellan +15 och +30	Visst överskott (Överskott)
Större än +30	Överskott (Överskott)

Arbetsmarknadsläget vid framskrivningens början

Vid prognosens början (år 2023) motsvaras efterfrågan av antalet förvärvsarbetande medan tillgången utgörs av arbetskraften (förvärvsarbetande plus de arbetslösa). I utgångsläget är därför arbetslösheten den enda skillnaden mellan tillgång och efterfrågan, oavsett om det är brist, balans eller överskott på utbildade. Exempelvis kan det finnas tjänster som inte har kunnat tillsättas av arbetskraft med den aktuella utbildningen. Om så är fallet finns det risk att efterfrågan underskattas redan vid prognosens början.

För majoriteten av utbildningsgrupperna antas bristen på arbetskraft vid prognosens början till stor del vara inkluderad i beräkningen av efterfrågeutvecklingen. Det gäller i första hand yrken där personer med andra utbildningar antas vara anställda i stället för personer med den eller de utbildningar som egentligen är efterfrågade.

Detta gäller exempelvis lärare i förskola eller skola. För dessa grupper antas bristen på lärare inte i första hand bestå av vakanta tjänster, utan av att personer utan pedagogisk examen arbetar som lärare. För att fånga den brist på utbildade som finns vid prognosens början görs ett antagande om att det kommer att

ske en utbildningsväxling under prognosperioden. För exemplet med lärarna innebär det att skolorna över tid antas ersätta lärare utan pedagogisk examen med lärare som har sådan examen. På detta sätt antas bristen på lärare vid prognosens början till stora delar ingå i den beräknade efterfrågeökningen under prognosperioden. På liknande sätt antas brist på utbildade vid prognosens början ingå i efterfrågeprognosen för ett flertal andra utbildningsgrupper.

Om bristen vid prognosens början däremot till större del bedöms bestå av tjänster som inte har kunnat tillsättas ingår denna brist inte efterfrågeprognosen. Det bedöms gälla 10 av de 46 utbildningsgrupperna. Det handlar primärt om utbildningsgrupper inom vård- och omsorgsområdet där målyrket kräver legitimation, såsom exempelvis sjuksköterskor och läkare. Eftersom det i dessa fall inte finns tillräckligt bra information om bristens storlek är det inte möjligt att kvantitativt ta hänsyn till den i beräkningen av efterfrågan. Efterfrågan riskerar att underskattas i dessa fall och för dessa utbildningsgrupper behöver därför bedömningen för år 2040 ta hänsyn till arbetsmarknadsläget vid prognosens början. Det gäller även gymnasial utbildning inom el-, automations-, dator och kommunikationsteknik där det krävs auktorisation för att arbeta som elinstallatör.

För att bedöma situationen i länen vid prognosens början har information från *Socialstyrelsens arbetsmarknadsenkät till regionerna från år 2022* använts, vilket är den senaste undersökningen från Socialstyrelsen. För gymnasial utbildning inom el-, automations-, dator och kommunikationsteknik har *Arbetsförmedlingens yrkesbarometer från våren 2025* använts.

Utgångspunkten i bedömningen för dessa utbildningsgrupper är att om det bedöms vara brist på utbildade vid prognosens början samtidigt som tillgång och efterfrågan utvecklas ungefär lika under prognosperioden antas det bli fortsatt brist år 2040. Detta gäller balanstal mellan -10 och +10 procent. Om efterfrågan i stället utvecklas tydligt starkare än tillgången till år 2040 finns det risk för att bristen ökar på sikt (balanstal mindre än -10). För att uppnå ett mer balanserat arbetsmarknadsläge år 2040 krävs att tillgången ökar tydligt starkare än efterfrågan till år 2040 (balanstal på mellan +10 och +15 procent). För balanstal på mellan +15 och +30 procent görs bedömningen visst överskott eller överskott.